

HUMAN SECURITY *first*

KRATKA STUDIJA JAVNE POLITIKE LJUDSKA SIGURNOST MLADIH U KOLEKTIVNIM/ALTERNATIVNIM CENTRIMA U BIH

Tuzla, April 2016

THIS PROJECT IS FUNDED BY THE EUROPEAN UNION

The views expressed in this publication do not necessarily reflect

the views of the European Commission

KRATKA STUDIJA JAVNE POLITIKE

LJUDSKA SIGURNOST MLADIH U KOLEKTIVNIM/ALTERNATIVNIM CENTRIMA U BIH

UVOD

Omladinski resursni centar Tuzla je, u okviru projekta „Prekogranična građanska mreža za mir, pomirenje i sigurnost ljudi na Balkanu“, tokom 2015 i 2016 godine istražio aspekte ljudske sigurnosti mladih koji žive u tri kolektivna/alternativna centra, kako bi dobili odgovore na pitanja o opasnostima sa kojima se mladi suočavaju tokom života u ovim centrima i nakon napuštanja centara.

METODOLOGIJA

Osnovna ciljna grupa ovog istraživanja su mladi iz tri kolektivna / alternativna centra u BiH: Tuzla (Mihatovići), Bratunac (Bjelavac), Brčko Distrikt (Prutače), njihovi roditelji, te organizacije i institucije koje se direktno bave ili imaju uticaja na život mladih u ovim centrima.

KLJUČNA PITANJA

- Koja vrsta zaštite je dostupna mladim ljudima u centrima?
- Koja je uloga odgovarajućih vlasti u rješavanju izazova sa kojima se mladi ljudi susreću u centrima?
- Da li su izazovi ljudske sigurnosti povećani zbog nedostatka zakona ili zbog loše primjene istih?
- Kako životni uslovi u centrima utiču na jednakost i društvenu inkluziju mladih ljudi koji tamo žive?

*„Što se tiče Socijalnog, oni sve ljude koji su problematičniji dovode u Mihatoviće, također i djecu, te tako imaju problem sa narkomanima i pijanicama. Smatraju da ovdje nikakvih pravila nema.
Ženski učesnik, Tuzla*

PROBLEM

Rat u Bosni i Hercegovini iz 1990-tih je za rezultat imao 1.2 miliona ljudi koji su napustili zemlju i preko jedan milion ljudi koji su raseljeni unutar granica BiH.

Danas, dvije decenije nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora, preko 100,000 ljudi je još uvijek raseljeno unutar BiH, uključujući oko 8,600 ljudi posebno ranjive populacije u oko 159 centara širom zemlje.

Stalno prisustvo ovih centara za raseljene osobe unutar BiH – a koji se u Bosni i Hercegovini nazivaju „kolektivni centri“ ili „alternativni smještajni centri“ – predstavlja seriju izazova za sve koji u njima žive.

Jedna od najugroženijih grupa iz ove populacije su mlađe generacije koje se suočavaju sa nizom sigurnosnih izazova koje nisu dio svakodnevnice njihovih vršnjaka u BiH.

ANALIZA PROBLEMA

Kao što je bilo i za očekivati različite forme i tipovi izazova ljudske sigurnosti su identifikovani tokom istraživanja. Nakon početnih diskusija sa učesnicima, svi su lako shvatili koncept Ljudske sigurnosti i njihovi odgovori su bili povezani sa mnogo ličnih iskustava i različitih tipova sigurnosnih izazova tokom života u centrima i nakon toga. Neki od njih su: psihičko nasilje, infrastrukturni izazovi, ekološke opasnosti, loša ekonomska situacija, društvene razlike, religijsko nasilje, seksualno nasilje, fizički napadi, polno nasilje i kulturno nasilje.

Tri najčešće forme sigurnosnih izazova mladih ljudi koji žive u kolektivnim centrima u Bosni i Hercegovini su vezane za **ekonomsku situaciju, manjak zaštite i manjak razumijevanja od nadležnih institucija** kao i **kulturne razlike** stvorene među mladim ljudima koji žive u kolektivnim centrima i ljudi koji žive u okolnim lokalnim zajednicama. Ovi izazovi ljudske sigurnosti preovlađuju nad ostalim formama u sva tri grada.

Mladi iz centara nisu dio niti jedne omladinske politike ili strategije u entitetima ili Brčko distriktu BiH, nisu niti dio revidirane strategije Bosne i Hercegovine za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma 2009/2014.¹

Mladi iz Bosne i Hercegovine uopšteno pate od manjka zaposlenja, lošeg obrazovnog sistema, manjka prilika i te činjenice su još lošije kod raseljenih ili mladih koji žive u kolektivnim centrima.

PREPORUKE ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA

Mišljenja učesnika o mogućim promjenama i perspektivama u budućnosti se malo razlikuju kroz različite fokus grupe. Ovo zavisi o trenutnoj situaciji. Neki ljudi još uvijek žive u centrima, dok drugi ne, tako da su njihovi prijedlozi za budućnost različiti. Za mlade ljudi i njihove roditelje koji još žive u centrima **perspektiva je u nastavku školovanja i preseljenja u neki drugi grad**. Za ljude koji su živjeli u centrima situacija je nešto drugačija, jer se sad susreću sa životnim izazovima, kao što su plaćanje najamnine, komunalija, itd. Njihove perspektive u budućnosti su još uvijek vezane za njihov prošli život, kada su živjeli u kolektivnim centrima. Realnost i okruženje u smislu

¹ Strategija Bosne i Hercegovine za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, sačinjena 2002 godine, bila je prvi zajednički radni okvir državnog dokumenta za definiranje ciljeva i potrebno planiranje potrebnih akcija i reformi ka finalnoj implementaciji odredbi Aneksa VII Generalnog Mirovnog dogovora za mir u BiH (Dogovor o povratku izbjeglica i raseljenih osoba).

SIGURNOSNI IZAZOVI

1. Ekonomska nesigurnost mladih

„Mi plaćamo sve: i struju, i vodu, i smeće. Gore u onom kolektivu nismo ništa plaćali.“

Učesnik fokus grupe Bratunac

2. Manjak zaštite i manjak razumijevanja od nadležnih institucija

„Mi, djevojke, nikada ne hodamo same navečer. Uvijek smo u društvu dječaka na povratku kući iz škole.“

Učesnica fokus grupe Tuzla

3. Kulturne razlike

„Kada se bilo koji incident desi u školi, odmah smo mi s Prutača krivi.“

Učesnik fokus grupe Brčko

društveno ekonomske i političke situacije nije pozitivna, i oni žive na marginama posljednjih 20 godina. Nekako izgleda da napuštanje organizovanog života u centrima, bez obzira kako on težak bio, stvara nove probleme za ljude nakon što se odsele iz njih.

Za mlade ljude koji žive u centrima neke od praktičnih aktivnosti su prepoznate kao prioritete, kao što su: **postavljanje policijske stanice ili stalne policijske patrole u centrima** (Tuzla i Brčko), **bolja implementacija zakona i regulative (znakovi ograničenja brzine** (u Tuzli) i **ekološka policija za divlje deponije** (u Brčkom), **otvaranje omladinskog centra** gdje mladi ljudi mogu provoditi svoje slobodno vrijeme (Tuzla i Brčko), i za oba ova centra **uspostavljanje neke vrste kontrole ljudi koji dolaze u centre** kao i **postavljanje nadzornih kamera**.

U Bratuncu prioritete vezani za izazove ljudske sigurnosti leže u **ekonomskom jačanju mladih ljudi i njihovih porodica** kao i nastavak školovanja i **integracija u lokalnu zajednicu** kroz neki vid **omladinskog aktivizma i angažmana**.

Iz **perspektive interesnih grupacija** svi oni prepoznaju tešku situaciju mladih ljudi koji žive u kolektivnim centrima. Oni prepoznaju potrebu za **aktivnijim učešćem drugih institucija** u rješavanju sigurnosnih izazova u kolektivnim centrima. Predlažu da je potrebna **veća međusektoralna saradnja** sa svim drugim relevantnim institucijama odgovornim za ljudsku sigurnost. Isto tako predlažu otvaranje ili osposobljavanje postojećih **objekata koji bi bili namijenjeni za rad sa mladima** u njihovom slobodnom vremenu. Traže od nadležnih institucija, te Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, da se **NVO iz BiH više uključe** u programe koje provodi ovo ministarstvo. Povećanje saradnje sa policijom kao i sa drugim institucijama koje rade sa mladima **kroz uspostavu mehanizama za komunikaciju i saradnju, aktivniji rad NVO-ima** sa mladima iz kolektivnih/alternativnih centara.

ZAKLJUČAK

Mladi iz Bosne i Hercegovine uopšteno pate od nezaposlenosti, lošeg obrazovnog sistema, manjka prilika - i te činjenice su još lošije kod raseljenih ili mladih koji žive u kolektivnim centrima. Zbog toga sve nadležne institucije i relevantni akteri moraju poduzeti maksimalne napore, kako bi se prepoznati sigurnosni izazovi mladih iz kolektivnih/alternativnih centara riješili u što kraćem roku.

PREPORUKE

1. **Povećati aktivnosti policije u kolektivnim/alternativnim centrima**
2. **Bolja implementacija zakona i regulativa**
3. **Otvaranje prostora za omladinski aktivizam u krugu kolektivnih/alternativnih centara**
4. **Povećati kontrolu ljudi koji se smještaju u centre**
5. **Postavljanje nadzornih kamera u centre**
6. **Raditi na ekonomskom jačanju mladih iz centara**
7. **Bolja i veća sektoralna saradnja**
8. **Veće uključjenje lokalnih NVO u programe Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH**
9. **Uspostavljanje mehanizama za saradnju sa NVO**